

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Sigmar Gericke, (sigge1), Miljöstrateg

Granskad av: Carina Broman, (carbr13), Enhetschef

Godkänd av: Stellan Ahlström, (steah), Sjukhusdirektör

Giltig från: 2025-03-20

Giltig till: 2027-03-18

Kemikaliehantering - vägledning

Förändringar sedan föregående version

Ny rutin.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Syfte	1
Utförande	2
Riskbedömning	3
Hantering av CMR-ämnen	4
Märkning av kemiska produkter	4
Säkerhetsdatablad	5
Kunskap om risker och skyddsåtgärder	5
Kemikalieförteckning	5
Förvaring	6
Hantera spill och skyddsåtgärder	6
Avfall	6

Syfte

Att säkerställa en, utifrån gällande lagkrav, miljömål och hälso- och miljöhänsen säker och korrekt hantering av kemikalier inom SkaS.

Utförande

Ansvar

Sjukhusdirektören

Har det övergripande ansvaret för att lagar och förordningar följs.

Linjefchef

I linjefchefens ansvarar ingår att

- Lagar och förordningar följs på sin nivå
- Det finns en kemikalieförteckning som uppdateras årligen
- Kemikalieombud är utsett för enheten eller att chefen själv är representant
- Det avsätts tid för utbildning så att kemikalieombudet har rätt kompetens för uppdraget
- Informera medarbetarna om hur kemikalier ska hanteras och förvaras samt att rutiner och tillhörande instruktioner följs
- Se till att riskbedömning för säker kemikaliehantering genomförs vid behov
- Se till att utredning för eventuella CMR-ämnen (cancerogena, mutagena och reproduktionsstörande) som hanteras på enheten genomförs (AFS 2011:19)
- Identifiera farliga ämnen och produkter i verksamheten och vidta åtgärder för att minska eller upphöra med användningen av dessa
- Inköpare/beställare följer de avtal och regler för inköp som är beslutade av Västra Götalandsregionen

Kemikalieombud

I kemikalieombudets roll ingår att

- Stötta chefen i enhetens arbete, utifrån relevanta delar, i SkaS miljöledningsarbete
- Informera medarbetare om verksamhetens kemikaliehantering inklusive var säkerhetsdatablad finns tillgängliga
- Årligen sammanställa enhetens kemikalieförteckning i Klara samt registrera max lagrad mängd av brandfarliga varor
- Fasa ut och/eller ersätta miljö- och hälsoskadliga produkter i den mån den är möjligt
- Rensa ut gamla och utgångna produkter samt produkter som inte behövs/ansvänds

- Vara behjälplig vid riskbedömning av kemikaliehantering samt utredning av eventuella CMR-ämnen
- Överföra kunskap till nytt kemikalieombud när sådant utses
- Bidra med synpunkter och förbättringsförslag till SkaS miljöfunktion
- Vara behjälplig kring frågor om risker vid kemikaliehantering i samband med skyddsron/motsvarande på enheten

Medarbetare

Tar del av relevant information, följer givna föreskrifter, använder skyddsanordningar samt iakttar försiktighet för att förebygga ohälsa eller olycksfall vid kemikaliehantering.

Miljöfunktionen

Stöttar med framtagande av rutiner, instruktioner, utbildning, mål och administration av kemikaliehanteringssystem Klara.

Genomförande/arbetsbeskrivning

Inköp av kemiska produkter och ämnen

Område Inköp sluter avtal med leverantörer och verksamheterna avropar enligt avtal och de regler som gäller för inköp och upphandling. I de fall verksamheterna själva handlar inom ramavtal ska man vid produktval beakta samtliga risker för hälsa och miljö som kan uppstå vid hanteringen. Detta bör också göras när man beställer via Marknadsplatsen.

Riskbedömning

Hantering av kemikalier och kemiska produkter som är faroklassade (märkta med faropiktogram och/eller H412 samt 413) ska riskbedömas.

Riskbedömning ska göras innan en ny kemisk produkt köps in och vid förändring av verksamheten samt då ny information framkommer som påverkar riskbilden. Om en eller flera farliga produkter/ämnen förekommer ska riskerna för ohälsa, olycksavfall och miljöpåverkan bedömas.

Riskbedömning ska också göras vid inrapportering av besvär, ohälsa eller olycksfall som har samband med kemiska ämnen.

Riskbedömningarna ska göras på enhetsnivå och första linjens chef ansvarar för att de blir gjorda. Ny verksamhet får inte påbörjas förrän en riskbedömning är utförd och nödvändiga åtgärder vidtagits.

Verktyg för riskbedömning finns i kemikaliehanteringssystemet Klara ([KLARA \(Klara Kemikaliehanteringssystem \(Västra Götalandsregionen\)\)](#)).

Riskbedömningen syftar till att identifiera risker ur hälso- eller miljösynpunkt och ta fram åtgärder som eliminerar eller minskar riskerna, eller mildrar konsekvenserna av negativa händelser. Om en produkt som ska användas är skadlig för miljön ska verksamheten försöka hitta en ny metod eller ersättningsprodukt med lägre miljöbelastning. Skriftliga riskbedömningar av hanteringen av de kemiska riskkällor som finns inom verksamheten är ett krav enligt arbetsmiljölagstiftningen.

Hantering av CMR-ämnen

Det finns särskilda regler vid hantering av CMR-ämnen (cancerogena, mutagena och reproduktionstoxiska ämnen). För ämnen eller produkter som är klassade som CMR-ämnen med nedanstående faroangivelser ska en CMR-utredning utföras.

- H350 Kan orsaka cancer
- H340 Kan orsaka genetiska defekter
- H360 Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet

CMR utredning kan genomföras i riskbedömningsmodulen i Klara eller med hjälp av Blankett för CMR utredning som finns tillgänglig i Klara ([KLARA \(Klara Kemikaliehanteringssystem \(Västra Götalandsregionen\)\)](#)). Om genomförd utredning resulterar att produkten ska fortsätta användas ska även en riskbedömning av kemikaliehanteringen genomföras och skyddsblad rekommenderas att sättas upp. Linjeförordningen ska föra ett register över de medarbetare som utsatts för exponering som kan innebära risk för ohälsa i arbete med kemiska produkter och som uppfyller kriterierna för att märkas med faroangivelse H340 eller H350. Läs mer i VGR:s guide för hälso- och arbetsmiljöarbete ([Guide för hälso- och arbetsmiljöarbete - Västra Götalandsregionen](#)).

Märkning av kemiska produkter

Alla kärl som används för förvaring av kemikalier ska vara märkta enligt CLP-förordningen. Om etikett med märkning och/eller produktens namn har blivit oläslig skall en ny skrivas ut och fästas på kärlet. Detta görs via kemikaliehanteringssystemet Klara. Samma gäller vid överföring till annat kärl än ursprungskärlet.

Säkerhetsdatablad

Säkerhetsdatablad (SDB) innehåller information från tillverkare eller importör om en produkts egenskaper ur risk och skyddssynpunkt.

Säkerhetsdatablad innehåller 16 obligatoriska punkter med i förväg bestämda rubriker. Utifrån informationen i de 16 punkterna ska verksamheten kunna bedöma om det är nödvändigt att fatta beslut om åtgärder för att skydda hälsa och miljö.

Säkerhetsdatablad finns att hämta i kemikaliehanteringssystemet Klara ([KLARA \(Klara Kemikaliehanteringssystem \(Västra Götalandsregionen\)\)](#)). Det skall vara känt av alla medarbetare att det går att söka efter SDB i Klara.

Vid behov och när märkningspliktig produkt hanteras skrivs SDB ut för att förvaras vid arbetsplatsen. Utskrivna säkerhetsdatablad skall uppdateras årligen (se i Klara om nya versioner finns).

Kunskap om risker och skyddsåtgärder

Alla som använder kemikalier ska ha kunskap om tillvägagångssätt vid olycka eller nödsituation. Information gällande säkerhet, skyddsutrustning och hantering av kemiska produkter ska finnas i arbetsbeskrivningar (metodbeskrivningar) eller instruktioner.

Hanterings- och skyddsinstruktioner som behövs ska vara enkla, tydliga och anpassade till den aktuella hanteringen.

Vid komplicerade och mer omfattande arbetsuppgifter eller om riskerna är stora behöver instruktionerna som regel vara skriftliga. Som underlag för bedömning av risker och skyddsåtgärder kan avvikelserapporter användas, varför det är viktigt att sådana rapporteras i Med Control Pro.

Kemikalieförteckning

Det är ett lagkrav att verksamhetsutövare som hanterar kemikalier ska upprätta en kemikalieförteckning för de märkningspliktiga produkter som används (produkter som är märkta med faropiktogram och/eller faroangivelse H412 och 413). Registreringen ska göras i kemikaliehanteringssystemet Klara ([KLARA \(Klara Kemikaliehanteringssystem \(Västra Götalandsregionen\)\)](#)). Därigenom genereras en godkänd kemikalieförteckning.

Verksamheter/enheter som hanterar få kemiska produkter, i princip bara sådana som används i ett hushåll, kan undantas kravet på registrering i Klara efter avstämning med SkaS miljöfunktion.

Förvaring

Alla kemikalier skall förvaras i för ändamålet lämpliga utrymmen och kärl så att hälso- och olycksfallsrisker undviks. Se anvisningar på säkerhetsdatablad för uppgifter om förvaring och märkning. Se även VGR-gemensamma riktlinjer kring brandfarlig vara och säker hantering. Invallning kan behövas vid förvaring av brandfarliga, reaktiva och frätande ämnen eller när stora mängder förvaras. Om verksamheten hanterar stora mängder brandfarliga eller explosiva varor ska en föreståndare för brandfarlig vara finnas utsedd.

All personal ska gå den grundläggande brandskyddsutbildningen vart annat år och släckutbildningen vart 5:e år. Anmälan görs via Lärportalen.

Faktorer att ta hänsyn till vid förvaring är t.ex. vilka mängder som förvaras, vilka reaktioner som kan inträffa och vilka riskerna är. Ta hjälp av Klara kemikaliehanteringssystem ([KLARA \(Klara Kemikaliehanteringssystem \(Västra Götalandsregionen\)\)](#)) och säkerhetsdatablad för information om säkerhetskrav.

Hantera spill och skyddsåtgärder

Alla som hanterar kemiska produkter ska ha kunskap om tillvägagångssätt vid olycka eller nödsituation. Läs mer i rutinen Kemikaliespill. Information om säkerhet och skyddsutrustning vid hantering av kemiska produkter ska finnas i arbetsbeskrivningar eller instruktioner om det krävs exempelvis skyddsglasögon, handskar och dragskåp vid användning. Möjlighet till ögonsköljning ska finnas och ska provas med regelbundenhet. Miljörelaterade avvikelser vid spill eller utsläpp till avlopp och luft rapporteras i MedControl Pro, där finns också underlag för bedömning av risker och skyddsåtgärder.

Avfall

När kemikalier kasseras måste användaren förvissa sig om hur kemikalieavfallet ska hanteras. Information om särskilda rekommendationer samt hur avfall ska klassificeras kan hämtas ur säkerhetsdatablad. När märkningspliktiga produkter kasseras skall säkerhetsdatablad bifogas med avfallet. För hämtning av farligt kemiskt avfall från enheten kontaktas Internlogistik.

Referensförteckning

- CLP-förordningen
- Avfallsförordningen

- Miljöbalken (1998:808), kapitel 14 Kemiska produkter och biokemiska organismer
- Förordning om verksamhetsutövares egenkontroll (SFS 1998:901)
- Kemiska arbetsmiljörisker m.m. (AFS 2023:1, 2023:10 och 2023:11)
- Hälsan och Arbetslivets Guide för hälsa och arbetsmiljö
- Klara Kemikaliehanteringssystem
- Blankett för utredning av CMR produkter
- Manual - riskbedömning av kemiska produkter i modul – KLARA Kemikaliehanteringssystem
- Kemikaliespill

Styrande dokument

- VGR:s Miljömål 2030
- VGR:s inköspolicy

Redovisande dokument

- Enhetens kemikalieförteckning
- Riskbedömningar
- CMR-utredningar

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Skaraborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Sigmar Gericke, (sigge1), Miljöstrateg

Granskad av: Carina Broman, (carbr13), Enhetschef

Godkänd av: Stellan Ahlström, (steah), Sjukhusdirektör

Dokument-ID: SKAS9730-1455443510-241

Version: 1.0

Giltig från: 2025-03-20

Giltig till: 2027-03-18